

FINESTRA D'OPORTUNITAT

per Mario Ríos

Lampedusa i les primàries del PSOE: canviar-ho tot, per a no canviar res

La setmana passada el Partit Socialista Obrer Espanyol va triar el seu Secretari General per mitjà d'una votació lliure i secreta entre els seus militants. A la contesa electoral interna del socialisme espanyol van presentar-se tres candidats de diferents sensibilitats polítiques dins de la família socialista: Pedro Sánchez, Eduardo Madina i José Antonio Pérez Tapias. El resultat, però, no va ser gens sorprenent: Pedro Sánchez, el candidat a qui donava suport la nova figura emergent del socialisme andalús i, per tant, del socialisme espanyol, Susana Díaz, va erigir-se com a guanyador de les primàries.

Ara bé, què ha produït aquesta fita? És el primer cop que s'escull el Secretari General del PSOE en unes primàries obertes a la militància en la història del socialisme espanyol.

Probablement, això deu tenir més a veure amb la situació en què es troba el partit que no pas amb un desig de democratització de l'estructura interna.

El PSOE està patint la seva particular travessia pel desert des de les generals de 2011, tot i que ja va fer sensació d'esgotament a les eleccions autonòmiques i locals del mateix any. El 2011 va ser l'annus horribilis dels socialistes: al maig van perdre el poder autonòmic i local arreu d'Espanya a mans d'un PP que va arrasar a la gran majoria d'autonomies i capitals de província, excepte a Astúries i Andalusia, on els socialistes van poder mantenir els governs autonòmics per mitjà de pactes. Les generals d'aquella tardor van ser també una nit per oblidar: el PSOE va obtenir els seus pitjors resultats des de la Segona República i es va quedar amb només 110 diputats i poc més de set milions de vots, molt lluny del PP, que va obtenir una majoria absoluta aclaparadora, i dels seus anteriors resultats al 2008 amb Zapatero. La responsabilitat d'aquest fracàs va caure sobre les espatlles de Rubalcaba, però les causes de fons, que ocuparien una tesina, les trobem principalment en la gestió de la crisi per part del govern socialista i la seva consegüent desconexió d'aquest amb les seves bases de votants. Però el drama no va acabar aquí, al novembre del 2012 el Partit dels Socialistes de Catalunya, un dels baluards del socialisme estatal, va obtenir també els seus pitjors resultats acorralat per l'herència rebuda del govern de Zapatero i pel tema nacional i la seva ambigüitat pel que fa al dret a decidir. Aquesta tendència negativa a nivell electoral també s'ha plasmat a les europees d'ara fa un parell de mesos, on la formació socialista no va ser capaç de guanyar a un PP entossudit a aplicar l'ideari neoliberal fossin quines fossin les conseqüències i esquitxat per la corrupció i la seva deriva autoritària. El PSOE va perdre molts votants en detriment de Podemos, la nova formació d'esquerres post-15m que està trencant esquemes en la política espanyola i que segons l'enquesta postelectoral del CIS ha aconseguit arrabassar vots al PSOE, ja que competeix pel mateix electorat que els socialistes. I per si aquestes desfetes electorals no fossin suficients, hem d'afegir-hi la creixent territorialització del partit per causa de l'acumulació de poder i de capital electoral per part de la presidenta de la Junta de Andalusia, la baronessa Susana Díaz. En el moment de les primàries, doncs, trobàvem per tant un partit enfonsat electoralment, moralment vençut, desposseït de poder polític a tots els nivells i on la Federació Andalusia marcava el pas. La reacció, tot i que tardana, va arribar després de les eleccions europees, quan Alfredo Pérez Rubalcaba va convocar un Congrés Extraordinari i va anunciar la seva dimissió com a Secretari General del PSOE i la seva intenció de deixar l'escó que durant trenta anys d'activitat parlamentària ha ocupat. És en aquest context de crisi política, electoral i organitzativa que s'ha d'entendre la celebració de primàries.

Les primàries: procés, candidats i resultats

De dreta a esquerra: Medina, Sánchez i Pérez

A partir de la dimissió de Rubalcaba, el ritme dels esdeveniments dins del PSOE es va accelerar i, tot i que alguns sectors del partit van voler que Susana Diaz fos escollida com a Secretària General per aclamació popular, el ball de noms es va iniciar. Des de Patxi López fins a López Aguilar passant pels qui van ser finalment els candidats, les especulacions estaven a l'ordre del dia. Finalment, però, després de la negativa de Díaz i de l'eliminació dels candidats que no van assolir els avals suficients (més de 10.000), els aspirants a comandar el socialisme espanyol van acabar sent tres: Pedro Sánchez, Eduardo Madina i José Antonio Pérez Tapias, que es van acabar enfrontant en unes primàries obertes a la militància i on el màxim exponent del PSOE s'acabaria escollint, per primer cop en els seus 135 anys d'història, per mitjà del vot directe i secret. Tot i que es va acabar imposant l'opció de primàries obertes a la militància que defensava el diputat basc i aspirant a la Secretaria General, Eduardo Madina, a la que proposava el nucli dur del partit, que volia unes primàries on únicament votessin els delegats, els únics que realment tenien opcions eren l'economista Pedro Sánchez i el diputat per Biskaia Eduardo Madina. Pérez Tapias, que va assolir els avals per la mínima, mai no va comptar realment amb opcions de fer-se amb la victòria. Arribats a aquest punt, però, hauríem de fer un breu repàs dels tres candidats d'uniques primàries en què les diferències programàtiques entre els candidats, a excepció de Pérez Tapias, es van limitar a l'asseguració que l'aparell no era darrere de cap de les dues candidatures. Van ser unes primàries on no es van discutir idees ni lideratges, sinó el poder i la influència que l'aparell tindria en l'elecció del nou comandant de la nau socialista. Però per veure-ho en més detall, farem una breu descripció dels candidats i dels seus resultats en aquest procés que va

comptar amb més d'un 67% de participació i que va acabar amb la victòria de Pedro Sánchez.

El menys procliu a combregar amb l'aparell era Pérez Tapias. El filòsof granadí de 58 anys, professor de Filosofia Política a la Universitat de Granada, i diputat del PSOE, és el representant del corrent alternatiu dins del PSOE d'Izquierda Socialista, i va ser un dels pocs diputats que va votar contra la polèmica reforma de l'article 135 de la Constitució, que supeditava la sobirania política d'Espanya als dissenys dels mercats. Pérez Tapias va centrar la seva campanya en la necessitat d'un gir a l'esquerra del partit, cosa que concretava en mesures més properes al programa d'Izquierda Unida que al de la socialdemocràcia europea dels últims anys. El professor universitari, a més, va defensar la consulta als catalans per a que aquests decidissin el seu futur i poguessin iniciar, depenent del resultat, un procés de negociació amb la resta de l'Estat per arribar a un nou pacte de convivència. Tot i partir en clar desavantatge, Pérez Tapias va aconseguir gairebé una cinquena part dels vots dels militants socialistes i amb aquest 15% dels vots, va demostrar que gran part de la militància socialista és crítica amb el rumb que el partit ha pres en els darrers temps. A Catalunya va ser el segon candidat més votat per darrere de Madina.

El segon en la carrera cap a la Secretaria General va ser Eduardo Madina: 39 anys, diputat basc, professor d'història a la Universitat Carles III de Madrid, ha treballat de tècnic al Parlament Europeu i ha estat el portaveu del grup socialista al Congrés dels Diputats d'ençà que va començar l'actual legislatura. Instal·lat en una esquerra moderada i europeista, pretenia un "shock de modernitat per al partit i per a Espanya" segons va afirmar durant la campanya a les primàries del PSOE. Era el gran favorit abans de la celebració de les primàries, ja que comptava amb el vistiplau de molts pesos pesats del partit. Ara bé, un cop convocades les primàries i davant de la seva reclamació d'unes eleccions obertes a la militància enfront dels dissenys de la Federació Andalusia, Madina va perdre suports. Això, sumat a una campanya més orientada a possibles votants o simpatitzants del partit que al perfil de militant socialista i al fet que es va retractar de l'acceptació d'una consulta legal i acordada amb Catalunya, va fer que el prometedor diputat basc es cremés abans d'iniciar una cursa política que el podia haver dut a La Moncloa. Madina va obtenir el 36% dels vots i va guanyar a Catalunya.

Però el gran vencedor de la nit i del procés de primàries va ser el desconegut Pedro Sánchez. Doctor en economia de 42 anys, exjugador de bàsquet a l'Estudiantes, diputat per Madrid i exconseller de Caja Madrid, s'ha passat els darrers mesos voltant per totes les agrupacions d'arreu d'Espanya, per tal de postular-se com a Secretari General. Aquest tour arreu del país i el suport de Susana Díaz, han permès al jove diputat assolir la comandància del socialistes espanyols amb un 49% dels vots, arrasant a Andalusia i guanyant a Madina al seu propi territori. Ara bé, què defensa Pedro Sánchez?

Sánchez aposta clarament per fer del PSOE un partit de govern, i això vol dir que la seva estratègia s'orientarà a transformar el PSOE en un catch-all-party, és a dir, un partit que

pugui arreplegar vots de tot arreu. Per tal d'aconseguir-ho seguirà una línia molt centrista. El seu PSOE vol recuperar els indignats però també vol restar-li vots al PP. Vol recuperar-se i instal·lar-se al centre de l'espectre polític, si bé no sabem si en aquest moment de canvi de paradigma polític el centra gravita sobre el mateix espai que fa uns anys. A més, l'elecció de Sánchez és l'aposta per part dels militants d'un candidat jove, carismàtic i televisiu. És una elecció més pensada a nivell de màrqueting polític que de principis polítics o ideològics.

Conclusions

Després d'haver vist el context polític i el procés de primàries i d'haver fet un breu resum dels tres candidats, m'agradaria acabar aquest text amb una reflexió final. Les primàries per si mateixes no canviaran el PSOE. Tot i l'elecció d'una cara nova i carismàtica, el principal problema del partit no era, al meu parer, de lideratge sinó de projecte i programa polític i sobre tot de coherència. El partit ha traït constantment durant els darrers temps els seus militants, simpatitzants i, sobre tot, votants, adoptant mesures molt allunyades de la seva línia ideològica i programàtica. Aquesta falta de coherència entre acció i discurs, sumada al qüestionament dels vells paradigmes polítics que va portar l'eclosió del Moviment 15-M, ha trencat els lligams i les lleialtats històriques que molts votants mantenien amb el partit, fet que ha provocat una derrama de vots cap a altres forces polítiques com Podemos o IU. A aquesta realitat fàcilment constatable amb la simple observació dels últims resultats electorals de les eleccions europees o de les darreres enquestes i estudis del CIS, li hem de sumar la percepció per part de l'electorat de que el PSOE és el mateix que el PP i que les seves formes de governar i de fer política son idèntiques. Tot això ha erosionat el PSOE i l'ha dut a aquesta depriment situació electoral. De les futures accions del nou Secretari General i de la coherència o la sensació de canvi que d'aquestes es desprenguin depèn el futur del partit. Si aquests canvis no es produeixen, l'elecció de Pedro Sánchez haurà estat un canvi per a no canviar res, com al Gattopardo, la novel·la de Giuseppe Tomasi Lampedusa.